

De Wolf (*Canis lupus*) in Scandinavië

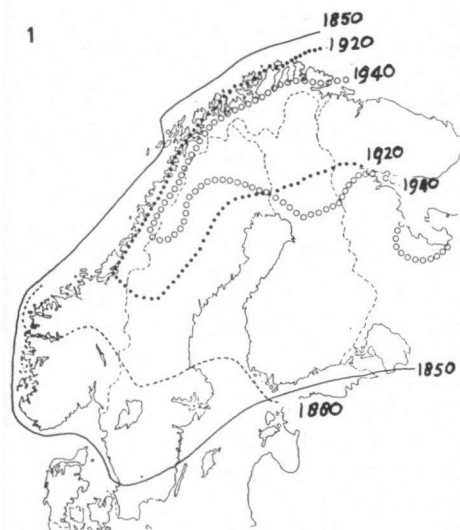
Henrik de Nie

In heel Scandinavië bevinden zich in 1985 ongeveer twintig Wolven. Biologen die zich speciaal met de populatiedynamica van Wolven bezighouden schatten dat vijftien tot vijftig Wolven binnen een aansluitend gebied noodzakelijk zijn om te kunnen spreken van een zich zelf in stand houdende populatie. Wettelijk is de Wolf in Zweden en Noorwegen beschermd. Verder is er al aangetoond dat in Zweden de Wolf zich met succes heeft voortgeplant, dus is er alle kans dat de Wolf weer helemaal terug is van weggeweest (figuur 1). Helaas stuit de bescherming en instandhouding van deze soort op grote weerstanden.

Legaal afschot

Eind 1983 zwichtte de Noorse regering voor de dreigementen van jagers. De plaatselijke bevolking van het plaatsje Vegårshei in Zuid-Noorwegen verklaarde in het openbaar dat men desnoods zonder speciale vergunning een Wolf zou laten doden (Huid & Haar 3, 1984). Sinds december 1982 wist men zeker dat zich in dit gebied een Wolf ophield. Op 11 januari werd het dier neergeknald en verschenen in tal van Noorse kranten onsmakelijke foto's van stoer uitzijende, dik ingepakte mannen met geweren en grote petten, rondom het kadaver van een ongeveer 4-5 jaar oude mannetjeswolf. Grote teleurstelling onder de voorstanders van een meer ruimhartig milieubeleid. Dit ad hoc beleid van de regering in Oslo betekent een stap terug op de weg die in 1973 leidde tot de wettelijke bescherming van de Wolf.

Omdat het nu een legale 'executie' betrof, kon onderzoek worden verricht aan het dier. Het dier was zeer waarschijnlijk niet geboren in Scandinavië. Noorse biologen stelden vast dat het dier afkomstig was uit Oost-Finland. Dat wil zeggen dat het zich hemelsbreed 1500

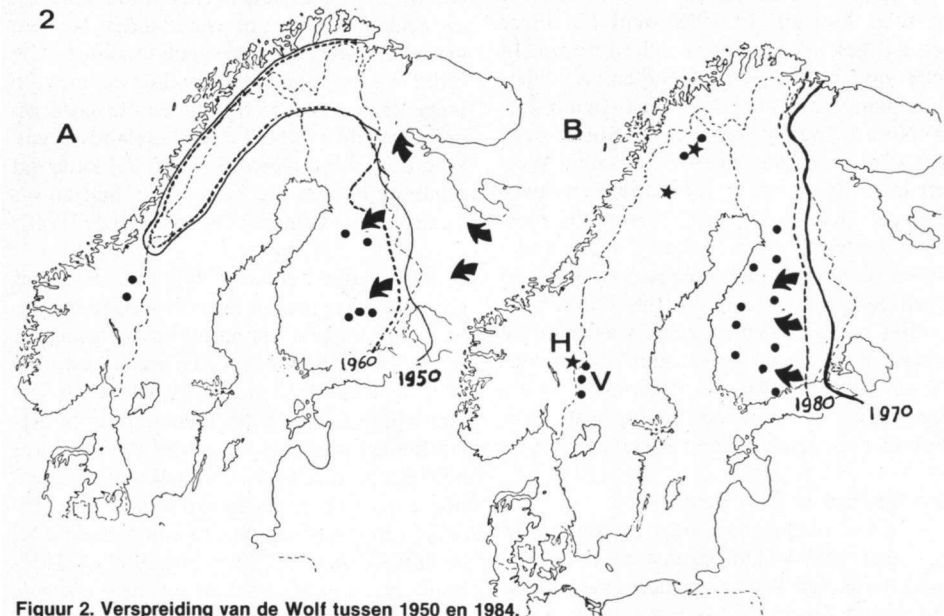

Figuur 1. De achteruitgang van de Wolf over Fennoscandinavië tussen 1850 en 1940.

km van zijn geboorteplaats verwijderd had. Via de grillige bergketens door Noorwegen en Noord-Zweden, moet de afgelegde weg nog veel langer zijn geweest.

A: Tussen 1950-1970. Uitbreiding in Sovjet-Karelië. Regelmatig voorkomende zwervende dieren in Noordscandinavische rendlergebieden. ●: bevestigde waarneming van verscheidene exemplaren.

B: Tussen 1970-1984. Verdere uitbreiding in Finland. Tot 1972 legale jacht op de Wolf in Noorwegen. Incidenteel voorkomen in heel Scandinavië. ○: bevestigde waarneming 1970-1980. ●: idem in 1980-1984. Voortplanting in (Zweeds) Värmland (V), aan de grens met de Noorse provincie Hedmark (H).

Figuur 2. Verspreiding van de Wolf tussen 1950 en 1984.

Uit de Sovjet-Unie en Finland

Het verhaal over het naoorlogse voorkomen van de Wolf in Scandinavië begint in de Sovjet-Unie, in de provincie Karelië aan de zuidoostelijke grens van Finland. Door de Tweede Wereldoorlog vonden grote veranderingen plaats in het landschap en het grondgebruik. Delen van Sovjet-Karelië raakten ontvolkt omdat ruim 400.000 mensen van Finse origine verhuisden naar Finland. Verder waren grote stukken naaldbos gekapt. Daardoor ontstond struikachtige spontane opslag van jong naaldbos en loofhout. Dit bevat meer voedselplanten voor de Eland (*Alces alces*). Daardoor vermeerderde het bestand aan Elanden.

Verder vonden er veranderingen plaats in de rendierteelt die er toe leidden dat het aantal rendieren in de bossen toenam. Verder komt in deze streek ook nog een kleinere, bosbewonende variëteit van het Rendier (*Rangifer tarandus*) voor. In dit gebied nam de Wolf

Stoer uitzijende mannen uit Vegarshei, Zuid-Noorwegen die een Wolf neerknalden.
Foto: NTB.

geleidelijk toe. Russische deskundigen vermoedden dat er 300 dieren waren in het begin van de jaren zeventig. Een topjaar was 1976; men schatte het bestand toen op 800 à 900 Wolven. Vanuit dit gebied zwierven Wolven uit naar Finland. In 1978 werd het Finse bestand geschat op circa honderd dieren. In het grensgebied tussen Finland en de Sovjet-Unie plantte de Wolf zich voort (figuur 2a). In Noord-Zweden (provincie Norrbottens län) was tussen 1968 en 1978 het aantal Wolven laag. Er waren er toen hoogstens twee Wolven. Tussen 1978 en 1979 waren er plotseling dertien Wolven. Sommige Wolven verbleven veilig in de nationale parken Sarek en Stora Sjöfallet. Maar Wolven kunnen de bordjes niet lezen en mogelijk was er in die parken minder te vreten dan daarbuiten. Tussen 1978 en 1980 zijn in Noord-Zweden waarschijnlijk een groot aantal van deze Wolven door rendiertelers illegaal geschoten.

Een nesthol in Finnskogen

De Wolf verplaatste zich naar het zuiden. In december 1983 kwam onomstotelijk vast te staan dat er een Wolf met succes zes welpen had grootgebracht in Zweden. Dit eerste beproefde geval van geslaagde voortplanting na de Tweede Wereldoorlog vond plaats in Finnskogen. Dit is een uitgestrekt naaldbosgebied op de grens van de Noorse provincie Hedmark en de Zweedse provincie Värmland (figuur 2b). In dit gebied zijn ecologisch gezien duidelijke kansen om de Wolf in Scandinavië te behouden. Als in deze streek minimaal 3-5 paren jaarlijks tot voortplanting komen, kan zich een levenskrachtige populatie van 15-50 individuen ontwikkelen. Er moet echter ook de mogelijkheid bestaan dat van elders zo nu en dan dieren immigreren in dit gebied, om inteelt te voorkomen.

In 1984 en 1985 kwam de Wolf opnieuw tot voortplanting in dit gebied (er werden twee respectievelijk zeven jongen geboren). Maar het liep slecht af. Twee van de welpen werden met zekerheid geschoten, een derde in de buurt van Stockholm aangereden en daarna niet meer gezien. Onder de plattelandsbevolking is er een enorme hetze tegen de Wolf. Sinds 1984 zijn er volgens een uiterst voorzichtige schatting in Scandinavië op zijn minst vijf dieren 'vermist', maar men kan gerust aannemen dat deze dieren illegaal geschoten zijn.

Draagvlak ontbreekt

Het is een treurig verhaal. Het bewijst dat natuurbescherming een zeer breed draagvlak nodig heeft. Een parlementaire meerderheid en fraaie wetsteksten zijn onvoldoende. En dit geldt niet alleen in arme landen met een gebrekkig werkend overheidsapparaat. Het blijkt ook op te gaan in Scandinavië, met een lange democratische traditie en een goed georganiseerde overheid. De plattelandsbevolking is openlijk tegen de Wolf. Zij laten dat duidelijk blijken met stickers op hun auto's waar op staat vermeld: 'Neen tegen de Wolf'.

In Nederland behoeven wij ons overigens geen illusies te maken over onze eigen mentaliteit, als het gaat om natuurbescherming die werkelijk offers vergt. Geen enkel bewoond gebied in ons land heeft nog de status van landschapspark. Verder komen in de Nederlandse gebieden die een vergelijkbare status hebben (of misschien in de toekomst krijgen) nog allerlei vormen van exploitatie voor. Elders in Europa is grote terughoudendheid bij de uitoefening van jacht, visserij en landbouw in nationale parken een hele normale zaak. Dus ook in ons land stuiten we op weerstanden van de plaatselijke bevolking. En zonder die steun kunnen wij feitelijk niet zo veel beginnen.

Inmiddels heeft men in Zweden en Noorwegen een enorm 'elandenprobleem'. Het aantal verkeersongelukken loopt in de duizenden. Daarbij gaat het niet om blikshade, maar om ernstige ongevallen voor zowel Eland als autobestuurder. Er zijn er nu zoveel dat de jacht onvoldoende mogelijkheden biedt om de populatie te reguleren. De jagers

Foto boven:

Petter Wabakken bij de ingang van het nesthol van de Wolf die in 1983 en 1984 in Finnskogen, Zweden met succes jongen kon grootbrengen.

Foto uit 'Miljø'.

Foto linksonder:

Autosticker met 'Nei til ulv', dat betekent 'Nee tegen de Wolf'.

hebben weinig animo om er veel te schieten. Er passen nu eenmaal niet zoveel geslachte Elanden in één diepvrieskist. De schade aan de bosbouw neemt toe. Een natuurlijke aantalsregulator in de vorm van grote vleeseters, waaronder de Wolf, is wellicht de oplossing.

Summary

In Scandinavia the wolf is still on the verge of extinction, in spite of an increase of the population in the Sovjet-Union and Finland during the 1970ths. Between 1983 and 1986 a pair of wolves kept a territory in Sweden (Värmland), near the Norwegian boundary. Scientist discovered that 15 pups were born in this area, for the first time after the Second Worldwar. However, the survival of this small population is a matter of great controversy. Although the wolves are legally protected, illegal killings frequently occur. Probably most pups born between 1983-1986 were shot. The number of wolves occurring in Scandinavia in 1985 is estimated as 20 individuals.

■ Henrik de Nie, Gravinnestraat 8, 6707 EX Wageningen.

LITTERATUUR:

Viltrapport 33, Trondheim 1986: Ulven (*Canis lupus L.*) i Norge 1948-84 (Sörensen, O.J. et al.)
 Huid & Haar 3 (3): 89-96: De Wolf in Noorwegen (Henrik de Nie).
 New Scientist 29/11/1984: 28-31: The big bad wolf (Steven Mills).
 New Scientist 11/04/1985: 7: Return of the big, bad wolf.
 New Scientist 23/01/1986: 23: Swedes shoot wolf.
 Norsk Landbruk 2/86. Norske rovdyrstammer. Status 1985.